SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 4. maja 2010 *

V zadevi C-533/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) z odločbo z dne 28. novembra 2008, ki je prispela na Sodišče 3. decembra 2008, v postopku

TNT Express Nederland BV

proti

AXA Versicherung AG,

* Jezik postopka: nizozemščina.

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, predsedniki senatov, R. Silva de Lapuerta in C. Toader, predsednici senatov, K. Schiemann, P. Kūris, E. Juhász, M. Ilešič (poročevalec), J.-J. Kasel in M. Safjan, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 17. novembra 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za družbo TNT Express Nederland BV J. H. J. Teunissen, odvetnik,

– za nizozemsko vlado C. Wissels in Y. de Vries, zastopnika,

– za češko vlado M. Smolek, zastopnik,

– za nemško vlado M. Lumma in J. Kemper, zastopnika,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in R. Troosters, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 28. januarja 2010

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 71 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1) in člena 31 Konvencije o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga, podpisane v Ženevi 19. maja 1956, kakor je bila spremenjena s protokolom, podpisanim v Ženevi 5. julija 1978 (v nadaljevanju: CMR).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbama TNT Express Nederland BV (v nadaljevanju: TNT) in AXA Versicherung AG (v nadaljevanju: AXA) glede izvrševanja

odločb nemškega sodišča na Nizozemskem, s katerimi je bilo družbi TNT naloženo plačilo odškodnine zaradi izgube blaga med mednarodnim cestnim prevozom.

Pravni okvir

Uredba št. 44/2001

3 V uvodni izjavi 1 Uredbe št. 44/2001 je navedeno:

„Skupnost si je zastavila cilj ohranjati in razvijati območje svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljeno prosto gibanje oseb. Za postopno oblikovanje takega območja mora Skupnost med drugim sprejeti ukrepe v zvezi s pravosodnim sodelovanjem v civilnih zadevah, ki so potrebni za nemoteno delovanje notranjega trga."

4 V uvodni izjavi 6 te uredbe je navedeno:

„Zaradi doseganja cilja prostega pretoka sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba zagotoviti in je primerno, da pravila, ki urejajo pristojnost ter

priznanje in izvršitev sodnih odločb, ureja zavezujoč in neposredno uporabljiv pravni akt Skupnosti."

5 V uvodnih izjavah 11, 12 in 15 Uredbe št. 44/2001 je pojasnjeno:

„(11) Pravila o pristojnosti morajo biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih […].

(12) Poleg stalnega prebivališča toženca mora obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva.

[…]

(15) V interesu ustreznega sodnega varstva je treba čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdružljive sodne odločbe. […]"

6 V uvodnih izjavah 16 in 17 te uredbe je navedeno:

„(16) Medsebojno zaupanje v ustreznost sodnega varstva znotraj Skupnosti opravičuje samodejno priznavanje sodnih odločb, izdanih v državi članici, ne da bi bil za to potreben kakršen koli postopek, razen v primerih njihovega izpodbijanja.

(17) Na podlagi omenjenega načela medsebojnega zaupanja mora biti postopek za izvršljivost sodne odločbe, izdane v eni državi članici, v drugi državi članici učinkovit in hiter. […]“

7 V uvodni izjavi 25 navedene uredbe je navedeno:

„Zaradi spoštovanja mednarodnih obveznosti, ki so jih prevzele države članice, ta uredba ne sme vplivati na konvencije na posebnih pravnih področjih, katerih podpisnice so države članice.“

8 Člen 1(1) in (2) Uredbe št. 44/2001 določa:

„1. Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodne oblasti. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.

2. Ta uredba se ne uporablja za:

(a) osebna stanja ali pravno in poslovno sposobnost fizičnih oseb, za premoženjska razmerja iz zakonske zveze, oporoke in dedovanje;

(b) stečaj, postopke v zvezi z likvidacijo plačilno nesposobnih podjetij ali drugih pravnih oseb, postopke prisilne poravnave in podobne postopke;

(c) socialno varnost;

(d) arbitražo."

9 Člen 27 Uredbe št. 44/2001 v oddelku 9, naslovljenem „Litispendenca in sorodne pravde", poglavja II te uredbe, naslovljenega „Pristojnost", določa:

„1. Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinejo svoje postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.

2. Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča."

10 Člen 34 Uredbe št. 44/2001 v oddelku 1, naslovljenem „Priznanje“, poglavja III te uredbe, naslovljenega „Priznanje in izvršitev“, določa:

„Sodna odločba se ne prizna:

(1) če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v državi članici, v kateri se zahteva priznanje;

[…]“

11 Člen 35 navedene uredbe v istem oddelku določa:

„1. Poleg tega se sodna odločba ne prizna, če se ni upoštevalo določb oddelkov 3, 4 ali 6 poglavja II ali v primeru iz člena 72.

2. Pri preverjanju pristojnosti iz prejšnjega odstavka je sodišče ali pristojen organ, pred kateri[m] se zahteva priznanje, vezan na ugotovitve dejstev, na katerih je sodišče v državi članici izvora utemeljilo svojo pristojnost.

3. Brez poseganja v prvi odstavek pristojnosti sodišč države članice izvora ni dovoljeno preverjati. Preizkusa javnega reda iz točke 1 člena 34 ni dovoljeno uporabiti glede pravil o pristojnosti."

12 Člen 36 te uredbe prav tako v oddelku 1 njenega poglavja III določa, da „tuje sodne odločbe ni dovoljeno preverjati glede vsebine".

13 Člen 38(1) Uredbe št. 44/2001 v oddelku 2, naslovljenem „Izvršitev", poglavja III določa:

„Sodna odločba, izdana v državi članici in izvršljiva v tej državi članici, se izvrši v drugi državi članici, ko je na zahtevo katere koli od zainteresiranih strank razglašena za izvršljivo v tej državi."

14 Člen 43(1) navedene uredbe dodaja, da lahko „[o]be stranki […] zoper razglasitev izvršljivosti vložita pravno sredstvo".

15 Člen 45 te uredbe natančno določa:

„1. Sodišče, pri katerem se vloži pravno sredstvo iz člena 43 […], zavrne razglasitev izvršljivosti oz. prekliče razglasitev izvršljivosti samo na podlagi enega izmed razlogov iz členov 34 in 35. […]

2. Pod nobenimi pogoji tuje sodne odločbe ni dovoljeno preverjati glede vsebine.“

16 Člen 71 Uredbe št. 44/2001 iz njenega poglavja VII, naslovljenega „Razmerje do drugih pravnih aktov“, določa:

„1. Ta uredba ne vpliva na nobeno konvencijo, pogodbenice katere so države članice in ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb.

2. Da bi se zagotovila njegova enotna razlaga[,] se odstavek 1 uporablja na naslednji način:

(a) ta uredba ne preprečuje sodišču države članice, ki je pogodbenica konvencije na posebnem pravnem področju, da svojo pristojnost opre na to konvencijo, tudi če ima toženec stalno prebivališče v drugi državi članici, ki ni pogodbenica te konvencije. Sodišče, ki vodi postopek, v vsakem primeru uporabi člen 26 te uredbe;

(b) sodne odločbe, ki jih v državi članici izda sodišče, ki je oprlo svojo pristojnost na konvencijo na posebnem pravnem področju, se priznajo in izvršijo v drugih državah članicah v skladu s to uredbo.

Če sta tako država članica izvora kot zaprošena država članica pogodbenici konvencije na posebnem pravem področju, ki določa pogoje za priznanje ali izvršitev

sodnih odločb, se uporabljajo ti pogoji. V vsakem primeru se lahko uporabijo določbe te uredbe o postopku za priznanje in izvršitev sodnih odločb."

CMR

17 CMR se v skladu s svojim členom 1 uporablja „za vse odplačne pogodbe o cestnem prevozu blaga z vozili, če sta prevzemni kraj in namembni kraj […] v različnih državah, od katerih je najmanj ena država pogodbenica, […] ne glede na stalno prebivališče in državljanstvo strank".

18 CMR je bila sklenjena v okviru Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo. Več kot 50 držav, med katerimi so tudi države članice Evropske unije, je pristopilo k CMR.

19 Člen 23 CMR določa:

„1. Kadar mora v skladu z določbami te konvencije odškodnino za popolno ali delno izgubo blaga plačati prevoznik, se ta odškodnina izračuna glede na vrednost blaga v kraju in času prevzema.

[…]

3. Odškodnina pa ne sme presegati 8,33 obračunskih enot na kilogram bruto manjkajoče teže.

4. Poleg tega se povrnejo cena prevoza, carine in drugi stroški, nastali ob prevozu blaga, in sicer v primeru popolne izgube v celoti, v primeru delne izgube pa v sorazmernem delu; druge odškodnine ni treba plačati.

[…]

7. Obračunska enota v tej konvenciji je posebna pravica črpanja, kot jo je opredelil Mednarodni denarni sklad. Znesek iz odstavka 3 tega člena se pretvori v nacionalno valuto države sodišča, pred katerim poteka postopek […]

[…]“

20 Člen 31 CMR določa:

„1. Za vse spore, ki izhajajo iz vrst prometa, ki jih ureja ta konvencija, lahko tožnik poleg sodiščem držav pogodbenic, ki so jih države pogodbenice soglasno določile, zadevo predloži sodiščem držav, na ozemlju katerih:

(a) ima toženec stalno prebivališče, glavni sedež ali podružnico ali zastopstvo, prek katerega je bila sklenjena prevozna pogodba, ali

(b) sta prevzemni ali namembni kraj,

in lahko zadevo predloži samo tem sodiščem.

2. Kadar zaradi spora v smislu […] odstavka [1] začne teči postopek pred sodiščem, ki je pristojno po navedenem odstavku, ali kadar tako sodišče izreče sodbo v takem sporu, nove tožbe zaradi istega predmeta med istima strankama ni mogoče vložiti, razen če sodne odločbe sodišča, pri katerem je bila vložena prva tožba, ni mogoče izvršiti v državi, v kateri je vložena nova tožba.

3. Ko postane sodba, ki jo je izdalo sodišče države pogodbenice v sporu v smislu […] odstavka [1], v tej državi izvršljiva, postane izvršljiva tudi v vseh drugih državah pogodbenicah, takoj ko so v zadevni upoštevni državi izpolnjene v ta namen predpisane zahteve obličnosti. Te zahteve obličnosti pa ne smejo voditi v stvarno revizijo.

4. Določbe tretjega odstavka tega člena se uporabljajo za sodbe v kontradiktornem postopku, sodbe, izdane v nenavzočnosti, in sodne poravnave, ne uporabljajo pa se za sodbe, ki so izvršljive le začasno, in razsodbe, s katerimi se tožniku, ki v celoti ali deloma ne uspe v tožbi, poleg stroškov postopka naloži odškodnina.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

21 Družbi Siemens Nederland NV (v nadaljevanju: Siemens) in TNT sta aprila 2001 sklenili pogodbo o cestnem prevozu blaga iz Zoetermeera (Nizozemska) v Unterschleissheim (Nemčija). Zadevno blago je bilo vredno 103.540 DEM (52.939 EUR) in težko 12 kg.

22 To blago pa ni bilo dostavljeno v namembni kraj.

23 Družba TNT je maja 2002 pri Rechtbank te Rotterdam (Nizozemska) vložila ugotovitveno tožbo proti družbi AXA, zavarovalnici družbe Siemens, da bi se ugotovilo, da družba TNT družbi AXA ne odgovarja za nobeno škodo zaradi izgube navedenega blaga, razen za znesek 11,50 EUR na kg oziroma skupaj 138 EUR, v skladu s členom 23 CMR, ki določa pravila, ki urejajo višino odškodnin, ki jih je mogoče zahtevati. Rechtbank te Rotterdam je zavrnilo to tožbo s sodbo z dne 4. maja 2005. Družba TNT je zoper to sodbo vložila pritožbo pri Gerechtshof te ’s-Gravenhage (Nizozemska).

24 Družba AXA je avgusta 2004 pri Landgericht München (Nemčija) proti družbi TNT vložila tožbo za povrnitev škode, nastale družbi Siemens zaradi izgube tega blaga. Glede na to, da je na Nizozemskem že potekal postopek med istima strankama glede istega prevoza, je družba TNT trdila, da Landgericht München v skladu s pravilom litispendence, določenem v členu 31(2) CMR, ne more odločati o tožbi družbe AXA.

25 Landgericht München je z odločbama z dne 4. aprila in 7. septembra 2006 (v nadaljevanju: odločbi Landgericht München) zavrnilo trditve družbe TNT, ki so temeljile na členu 31(2) CMR, in temu podjetju naložilo plačilo odškodnine.

26 Družba AXA je 6. marca 2007 Rechtbank te Utrecht (Nizozemska) predlagala, naj na podlagi Uredbe št. 44/2001 razglasi odločbi Landgericht München za izvršljivi na Nizozemskem. Družba TNT je, potem ko je sodnik za izdajo začasnih odredb Rechtbank te Utrecht ugodil temu predlogu s sklepom z dne 28. marca 2007, Rechtbank te Utrecht 4. maja 2007 predlagala, naj razglasi ta sklep za ničen in zavrne izvršitev navedenih odločb oziroma vsaj prekine odločanje o predlogu za njuno izvršitev, dokler Gerechtshof te 's-Gravenhage ne odloči o pritožbi zoper sodbo Rechtbank te Rotterdam z dne 4. maja 2005.

27 Družba TNT je svojo tožbo pred Rechtbank te Utrecht utemeljila z razlogom, da je priznanje odločb Landgericht München v očitnem nasprotju z nizozemskim javnim redom. Trdila je, da Landgericht München na podlagi pravila litispendence, določenega v členu 31(2) CMR, ni pristojno za odločanje o tožbi družbe AXA.

28 Družba AXA je, nasprotno, menila, da nizozemsko sodišče na podlagi člena 35(3) Uredbe št. 44/2001 ne sme preverjati pristojnosti nemškega sodišča, saj naj merila javnega reda iz člena 34(1) te uredbe ne bi bilo mogoče uporabiti za pravila o pristojnosti.

29 Rechtbank te Utrecht je s sklepom z dne 18. julija 2007 zavrnilo tožbo družbe TNT. Gerechtshof te 's-Gravenhage na ta dan še ni odločilo o pritožbi, ki jo je pri njem vložila družba TNT.

30 Rechtbank te Utrecht je menilo, da se družba TNT ne more sklicevati na razlog zavrnitve priznanja, določen v členu 34(1) Uredbe št. 44/2001, da bi izpodbijala pristojnost nemškega sodišča, saj se pravila o pristojnosti ne nanašajo na javni red iz te določbe, kot je pojasnjeno v členu 35(3) te uredbe.

31 Družba TNT je zoper sklep Rechtbank te Utrecht z dne 18. julija 2007 vložila kasacijsko pritožbo. Meni, da to sodišče ni upoštevalo dejstva, da člen 31 CMR na podlagi člena 71(2)(b), drugi pododstavek, Uredbe št. 44/2001 odstopa od prepovedi preverjanja pristojnosti sodišč države članice izvora iz člena 35(3) navedene uredbe.

32 V teh okoliščinah je Hoge Raad der Nederlanden prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 71(2)(b), drugi pododstavek, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da:

(a) se posebna ureditev priznavanja in izvrševanja iz posebne konvencije prednostno uporablja pred ureditvijo iz Uredbe št. 44/2001 le, če ureditev iz posebne konvencije zahteva izključnost, ali

(b) je ob istočasni uporabi pogojev za priznavanje in izvrševanje iz posebne konvencije in pogojev iz Uredbe št. 44/2001 vedno treba uporabiti pogoje iz posebne konvencije, tistih iz Uredbe št. 44/2001 pa se ne sme, tudi če v posebni konvenciji ni določeno, da se glede na druga mednarodna pravila o priznavanju in izvrševanju uporablja izključno?

2. Ali je Sodišče – da bi preprečilo medsebojno odstopajoče odločitve o koliziji pravil iz prvega vprašanja – pristojno, da poda za sodišča držav članic zavezujočo razlago [CMR] v delu, v katerem se ta nanaša na področje, ki je urejeno v členu 31 te konvencije?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen in odgovor na prvo vprašanje pod točko (a) ravno tako, ali je treba ureditev priznavanja in izvrševanja iz člena 31(3) in (4) CMR razlagati tako, da ne zahteva izključnosti in dopušča uporabo drugih mednarodnih pravil o izvrševanju, ki tako kot Uredba št. 44/2001 omogočajo priznavanje in izvrševanje odločb?

Če bo Sodišče pritrdilno odgovorilo na prvo vprašanje pod točko (b) in poleg tega tudi na drugo vprašanje, predlaga Hoge Raad […] še ta tri vprašanja:

4. Ali člen 31(3) in (4) CMR sodišču zaprošene države omogoča, da glede predloga za potrditev izvršljivosti preveri, ali je bilo sodišče države izvora mednarodno pristojno za odločanje o sporu?

5. Ali je treba člen 71(1) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da ima ob koliziji pravil litispendence iz CMR in Uredbe št. 44/2001 pravilo litispendence iz CMR prednost pred pravilom litispendence iz Uredbe št. 44/2001?

6. Ali se ugotovitveni zahtevek, ki je na Nizozemskem predložen v okviru obravnavane zadeve, in odškodninski zahtevek, ki se uveljavlja v Nemčiji, nanašata na ‚isti predmet' v smislu člena 31(2) CMR?"

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

33 Najprej je treba ugotoviti, da spor med družbama TNT in AXA spada tako na področje uporabe CMR kot na področje uporabe Uredbe št. 44/2001.

34 Po eni strani se namreč ta spor nanaša na pogodbo o cestnem prevozu blaga, ki določa naslov na Nizozemskem kot kraj prevzema blaga in naslov v Nemčiji kot namembni kraj blaga. Pogoji za uporabo CMR, določeni v njenem členu 1, so tako izpolnjeni.

35 Po drugi strani spadajo spori v zvezi s cestnim prevozom blaga med državami članicami med civilne in gospodarske zadeve v smislu člena 1(1) Uredbe št. 44/2001. Poleg tega cestni prevoz blaga ne spada med področja, ki so izčrpno našteta v navedenem členu in izvzeta s področja uporabe te uredbe.

36 Na začetku je treba tudi spomniti, da če Uredba št. 44/2001 nadomešča Bruseljsko konvencijo iz leta 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), velja razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb te konvencije, tudi za določbe navedene uredbe, kadar je mogoče določbe teh instrumentov šteti za enakovredne (sodbi z dne 14. maja 2009 v zadevi Ilsinger, C-180/06, ZOdl., str. I-3961, točka 41, in z dne 16. julija 2009 v zadevi Zuid-Chemie, C-189/08, ZOdl., str. I-6917, točka 18).

37 Člen 71 Uredbe št. 44/2001, katerega razlaga je v tej zadevi zaprošena, je nadomestil člen 57 Bruseljske konvencije, ki je glede konvencij na posebnih pravnih področjih (v nadaljevanju: posebne konvencije) določal:

„1. Ta konvencija ne vpliva na nobeno konvencijo, pogodbenice katere so ali bodo države pogodbenice in ki na posebnem pravnem področju ureja pristojnost, priznanje ali izvršitev sodnih odločb.

2. Da bi se zagotovila njegova enotna razlaga, se odstavek 1 uporablja na naslednji način:

(a) ta konvencija ne preprečuje sodišču države pogodbenice, ki je pogodbenica konvencije na posebnem pravnem področju, da svojo pristojnost opre na to konvencijo, tudi če ima toženec stalno prebivališče v drugi državi pogodbenici, ki ni pogodbenica te konvencije […];

(b) sodne odločbe, ki jih v državi članici izda sodišče, ki je oprlo svojo pristojnost na konvencijo na posebnem pravnem področju, se priznajo in izvršijo v drugih državah članicah v skladu s to konvencijo.

Če sta tako država članica izvora kot zaprošena država članica pogodbenici konvencije na posebnem pravem področju, ki določa pogoje za priznanje ali izvršitev sodnih odločb, se uporabljajo ti pogoji. […]

[…]“

38 Člen 57(1) Bruseljske konvencije je z uporabo besed „ali bodo“ natančno določal, da pravila v tej konvenciji ne nasprotujejo uporabi različnih pravil, s katerimi se bodo države pogodbenice v prihodnosti zavezale s sklepanjem posebnih konvencij. Ti besedi nista bili povzeti v členu 71(1) Uredbe št. 44/2001. Ta zato državam članicam ne omogoča, da bi s sklepanjem novih posebnih konvencij ali spreminjanjem že veljavnih konvencij uvajale pravila, ki bi imela prednost pred pravili iz Uredbe št. 44/2001. To ugotovitev potrjuje sodna praksa, v skladu s katero države članice z uvajanjem skupnih pravil niso več upravičene do sklepanja mednarodnih sporazumov, ki vplivajo

na ta pravila (glej zlasti sodbi z dne 31. marca 1971 v zadevi Komisija proti Svetu, imenovana „AETR“ 22/70, Recueil, str. 263, točke od 17 do 19, in z dne 5. novembra 2002 v zadevi Komisija proti Danski, imenovana „Odprto nebo“ C-467/98, Recueil, str. I-9519, točka 77).

39 Glede, nasprotno, določb, kot je člen 31 CMR, ki so zavezovale države članice že ob začetku veljavnosti Uredbe št. 44/2001, člen 71 te uredbe odraža enako sistematiko kot člen 57 Bruseljske konvencije in ima skoraj enako besedilo. Upoštevati je torej treba razlago, ki jo je Sodišče že podalo v zvezi z Bruseljsko konvencijo.

40 Ob upoštevanju teh uvodnih ugotovitev in povezanosti različnih predloženih vprašanj se bosta prvo in peto vprašanje, povezana z razlago člena 71 Uredbe št. 44/2001, obravnavala skupaj in najprej. Nato se bodo obravnavala vprašanja, povezana z razlago CMR.

Razlaga člena 71 Uredbe št. 44/2001

41 Predložitveno sodišče s prvim in petim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, člen 71 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da se uporabljajo pravila o sodni pristojnosti, priznavanju in izvrševanju, predvidena s posebno konvencijo, kakršni sta pravilo litispendence, določeno v členu 31(2) CMR, in pravilo v zvezi z izvršljivostjo, določeno v členu 31(3) te konvencije.

42 V skladu s predložitvenim sklepom se to vprašanje postavlja, prvič, ker ima lahko pravilo litispendence, določeno s CMR in Uredbo št. 44/2001, čeprav je izraženo s podobnimi besedami, drugačen obseg glede na to, ali se uporabljata ta konvencija in z njo povezana nacionalna sodna praksa oziroma ta uredba in sodna praksa Sodišča, ki se nanjo nanaša, ter, drugič, zaradi nujnosti, da nizozemsko sodišče, ki odloča o predlogu družbe AXA, naj se odločbi Landgericht München razglasita za izvršljivi, izve, ali lahko preverja pristojnost tega sodišča, da odloča o odškodninski tožbi, ki jo je pri njem vložila družba AXA.

43 V zvezi s tem družba TNT trdi, da člen 31(3) CMR omogoča tako preverjanje, medtem ko družba AXA meni, da je preverjanje pristojnosti Landgericht München izključeno na podlagi člena 35(3) Uredbe št. 44/2001. Družba AXA pred nizozemskimi sodišči v utemeljitev teh trditev navaja, da sta priznavanje in izvrševanje sodnih odločb na področju mednarodnega cestnega prevoza blaga urejena z Uredbo št. 44/2001, in ne s CMR.

44 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je (glej zlasti sodbe z dne 18. maja 2000 v zadevi KVS International, C-301/98, Recueil, str. I-3583, točka 21; z dne 16. oktobra 2008 v zadevi Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-298/07, ZOdl., str. I-7841, točka 15, in z dne 23. decembra 2009 v zadevi Detiček, C-403/09 PPU, ZOdl., str. I-12193, točka 33). Da bi odgovorili na prvo in peto vprašanje za predhodno odločanje, je treba zato upoštevati tako besedilo člena 71 Uredbe št. 44/2001 in natančen namen tega člena kot sobesedilo te določbe in cilje navedene uredbe.

45 V skladu s členom 71 Uredbe št. 44/2001 je treba – kadar spor spada na področje uporabe posebne konvencije – načeloma uporabiti pravila iz te konvencije, ne pa pravila, določena z Uredbo št. 44/2001.

46 Kot sta trdili zlasti nizozemska in češka vlada, je namreč iz besedila člena 71(1) navedene uredbe, v skladu s katerim ta uredba „ne vpliva“ na posebne konvencije, razvidno, da je zakonodajalec ob morebitni koliziji pravil predvidel uporabo teh konvencij.

47 Ta razlaga je potrjena v odstavku 2 člena 71, ki določa, da kadar posebna konvencija, katere pogodbenice sta država članica izvora in zaprošena država članica, določa pogoje za priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, je treba uporabiti te pogoje. Navedeni odstavek 2 se izrecno nanaša na položaje znotraj Unije. Iz tega je razvidno, da je želel zakonodajalec – ne glede na pojasnilo iz uvodne izjave 25 Uredbe št. 44/2001, v skladu s katerim posebne konvencije ostanejo nespremenjene, da bi lahko države članice spoštovale svoje mednarodne obveznosti do tretjih držav – s členom 71 te uredbe prav tako določiti, da se navedene konvencije uporabljajo v sami Uniji.

48 Člen 71 Uredbe št. 44/2001 je torej namenjen spoštovanju pravil, ki so bila določena ob upoštevanju posebnosti posebnega področja (glej v zvezi s členom 57 Bruseljske konvencije sodbi z dne 6. decembra 1994 v zadevi Tatry, C-406/92, Recueil, str. I-5439, točka 24, in z dne 28. oktobra 2004 v zadevi Nürnberger Allgemeine Versicherung, C-148/03, ZOdl., str. I-10327, točka 14). Glede na ta cilj Sodišče meni, da je zaradi pravil, določenih v posebnih konvencijah, izključena uporaba določb Bruseljske konvencije, ki se nanašajo na isto vprašanje (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Tatry, točka 25).

49 Čeprav je iz zgoraj navedenega razvidno, da člen 71 Uredbe št. 44/2001 določa, da se na področjih, urejenih s posebnimi konvencijami, uporabljajo te, pa ta uporaba vseeno ne sme biti v nasprotju z načeli, na katerih temelji pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah v Uniji, kakršna so načela – navedena v uvodnih izjavah 6, 11, 12 in od 15 do 17 Uredbe št. 44/2001 – prostega pretoka sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, predvidljivosti pristojnih sodišč in zato pravne varnosti za pravne subjekte, dobrega delovanja sodnega organa, čim večjega zmanjšanja možnosti sočasnih postopkov in medsebojnega zaupanja v ustreznost sodnega varstva v Uniji.

50 Uredba št. 44/2001– kot je razvidno iz njene uvodne izjave 1 – temelji na ideji, da je spoštovanje vsakega od teh načel potrebno za nemoteno delovanje notranjega trga.

51 Obseg člena 71 Uredbe št. 44/2001 ne more biti v koliziji z načeli, na katerih temelji zakonodaja, katere del je. Zato tega člena ni mogoče razlagati tako, da lahko na področju, zajetem s to uredbo, kot je cestni prevoz blaga, posebna konvencija, kot je CMR, povzroča manj ugodne izide za doseganje nemotenega delovanja notranjega trga kot določbe navedene uredbe.

52 Ta ugotovitev je skladna z ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero konvencij, ki jih države članice sklenejo s tretjimi državami, v odnosih med državami članicami ni mogoče uporabljati v nasprotju s cilji prava Unije (glej v tem smislu sodbe z dne 22. septembra 1988 v zadevi Deserbais, 286/86, Recueil, str. 4907, točka 18; z dne 6. aprila 1995 v združenih zadevah RTE in ITP proti Komisiji, C-241/91 P in C-242/91 P, Recueil, str. I-743, točka 84, in z dne 22. oktobra 2009 v zadevi Bogiatzi, C-301/08, ZOdl., str. I-10185, točka 19).

53 Iz tega je razvidno, da se pravila o sodni pristojnosti, vključno s pravili litispendence, določenimi v posebnih konvencijah iz člena 71 Uredbe št. 44/2001, v Uniji lahko uporabljajo le, če so – kot je navedeno v uvodnih izjavah 11, 12 in 15 navedene uredbe – karseda predvidljiva ter omogočajo dobro delovanje sodnega organa in čim večje zmanjšanje možnosti sočasnih postopkov.

54 Glede priznavanja in izvrševanja sodnih odločb so upoštevna načela – navedena v uvodnih izjavah 6, 16 in 17 Uredbe št. 44/2001 – prostega pretoka sodnih odločb

in medsebojnega zaupanja v ustreznost sodnega varstva (*favor executionis*) (glej zlasti sodbe z dne 14. decembra 2006 v zadevi ASML, C-283/05, ZOdl., str. I-12041, točka 23, z dne 10. februarja 2009 v zadevi Allianz in Generali Assicurazioni Generali, C-185/07, ZOdl., str. I-663, točka 24, in z dne 28. aprila 2009 v zadevi Apostolides, C-420/07, ZOdl., str. I-3571, točka 73). Uporaba pravil o priznavanju in izvrševanju, ki jih določajo posebne konvencije iz člena 71 Uredbe št. 44/2001, je v Uniji mogoča le, če so ta načela spoštovana.

55 Sodišče je glede zgoraj navedenega načela medsebojnega zaupanja pojasnilo, da sodišče zaprošene države nikakor ni primernejše od sodišča države izvora za odločanje o pristojnosti zadnjenavedenega. Uredba št. 44/2001 zato ne dovoljuje, razen izjemoma, da bi sodišče ene države članice preverjalo pristojnost sodišča druge države članice (zgoraj navedena sodba Allianz in Generali Assicurazioni Generali, točka 29 in navedena sodna praksa). Člen 31(3) CMR je zato v Uniji mogoče uporabiti le, če omogoča doseganje ciljev prostega pretoka sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah ter medsebojnega zaupanja v ustreznost sodnega varstva v Uniji v vsaj tako ugodnih pogojih, kot so pogoji, ki izhajajo iz uporabe Uredbe št. 44/2001.

56 Glede na vse navedeno je treba na prvo in peto vprašanje odgovoriti, da je treba v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, člen 71 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da se uporabljajo pravila o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju, predvidena s posebno konvencijo, kakršni sta pravilo litispendence, določeno v členu 31(2) CMR, in pravilo o izvršljivosti, določeno v členu 31(3) te konvencije, če so karseda predvidljiva ter omogočajo dobro delovanje sodnega organa in čim večje zmanjšanje možnosti sočasnih postopkov in če v vsaj tako ugodnih pogojih, kot so pogoji, določeni z navedeno uredbo, zagotavljajo prosti pretok sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah ter medsebojno zaupanje v ustreznost sodnega varstva v Uniji (*favor executionis*).

Razlaga člena 31 CMR

57 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem sprašuje, ali je Sodišče pristojno za razlago člena 31 CMR. Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, navedeno sodišče s tretjim, četrtim in šestim vprašanjem prosi za konkretno razlago tega člena.

Drugo vprašanje

58 Glede na to, da CMR ne vsebuje določbe o dodelitvi pristojnosti Sodišču, lahko to poda želeno razlago člena 31 CMR le, če je tako izvrševanje njegovih funkcij predvideno v členu 267 PDEU.

59 Toda v skladu z ustaljeno sodno prakso se pristojnost dajanja razlag s sprejemanjem predhodnih odločb, kot je razvidna iz te določbe, razteza zgolj na predpise, ki so del prava Unije (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 17. julija 1997 v zadevi Giloy, C-130/95, Recueil, str. I-4291, točka 21; z dne 10. januarja 2006 v zadevi Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, ZOdl., str. I-289, točka 63, ter z dne 1. junija 2006 v zadevi innoventif, C-453/04, ZOdl., str. I-4929, točka 29).

60 Glede mednarodnih sporazumov ni sporno, da so tisti, ki so sklenjeni z Unijo, sestavni del pravnega reda Unije in so torej lahko predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 30. aprila 1974 v zadevi Haegeman, 181/73, Recueil, str. 449, točke od 3 do 6; z dne 30. septembra 1987 v zadevi Demirel, 12/86, Recueil, str. 3719, točka 7, in z dne 11. septembra 2007 v zadevi Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos, C-431/05, ZOdl., str. I-7001, točka 31).

61 Nasprotno, Sodišče načeloma ni pristojno, da bi v okviru postopka za sprejetje predhodne odločbe razlagalo mednarodne sporazume, sklenjene med državami članicami in tretjimi državami (glej v tem smislu sodbo z dne 27. novembra 1973 v zadevi Vandeweghe in drugi, 130/73, Recueil, str. 1329, točka 2; sklep z dne 12. novembra 1998 v zadevi Hartmann, C-162/98, Recueil, str. I-7083, točka 9, in zgoraj navedeno sodbo Bogiatzi, točka 24).

62 Zgolj če in v delu, v katerem je Unija prevzela pristojnosti, ki so jih pred tem na področju uporabe neke mednarodne konvencije, ki je Unija ni sklenila, izvrševale države članice, in če so zato določbe te konvencije za Unijo zavezujoče, je Sodišče pristojno za razlago take konvencije (glej zlasti sodbi z dne 12. decembra 1972 v združenih zadevah International Fruit Company in drugi, od 21/72 do 24/72, Recueil, str. 1219, točka 18, in z dne 3. junija 2008 v zadevi Intertanko in drugi, C-308/06, ZOdl., str. I-4057, točka 48, ter zgoraj navedeno sodbo Bogiatzi, točka 25). Toda v obravnavanem primeru ni mogoče potrditi, da Unijo zavezujejo pravila o sodni pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju, predvidena s CMR. Iz razlage člena 71 Uredbe št. 44/2001, podane v tej sodbi, je, prav nasprotno, razvidno, da je ta pravila, predvidena s CMR, v Uniji mogoče uporabiti le ob upoštevanju načel, na katerih temelji navedena uredba.

63 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da Sodišče ni pristojno za razlago člena 31 CMR.

Tretje, četrto in šesto vprašanje

64 Glede na odgovor na drugo vprašanje Sodišču ni treba odgovoriti na tretje, četrto in šesto vprašanje.

Stroški

65 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. **V zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, je treba člen 71 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah razlagati tako, da se uporabljajo pravila o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju, predvidena s konvencijo na posebnem pravnem področju, kakršni sta pravilo litispendence, določeno v členu 31(2) Konvencije o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga, podpisane v Ženevi 19. maja 1956, kakor je bila spremenjena s protokolom, podpisanim v Ženevi 5. julija 1978, in pravilo o izvršljivosti, določeno v členu 31(3) te konvencije, če so karseda predvidljiva ter omogočajo dobro delovanje sodnega organa in čim večje zmanjšanje možnosti sočasnih postopkov in če v vsaj tako ugodnih pogojih, kot so pogoji, določeni z navedeno uredbo, zagotavljajo prosti pretok sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah ter medsebojno zaupanje v ustreznost sodnega varstva v Uniji (favor executionis).**

2. **Sodišče Evropske unije ni pristojno za razlago člena 31 Konvencije o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga, kakor je bila spremenjena.**

Podpisi